

KERKELIJK WERK EN INTERNET (2)

liever vroeg dan (te) laat!

Twee weken geleden liet ik u in een artikel op deze plaats kennismaken met mijn werk op internet. Dat is beslist niet vanzelfsprekend en sommigen fronzen dan ook hun wenkbrauwen: heb je niets beters te doen dan een beetje internetten? Ik heb u toen verteld dat ik denk dat het onze dure plicht is om daar te zijn waar de mensen van onze tijd zijn. Wie zich veilig terugtrekt binnen de muren van het bekende zal de moderne mensen steeds minder weten te bereiken. Terwijl we toch (zeggen te) geloven dat het evangelie ook voor vandaag een boodschap ten leven is...

Stand van zaken

Internet is een cultureel verschijnsel dat onze maatschappij in korte tijd een heel ander aanzien heeft gegeven. En dat is bijzonder snel gegaan – 20 jaar geleden konden zich nog maar weinigen een voorstelling maken van het fenomeen internet (ook ik niet), laat staan van de invloed die het nu heeft. En dat proces is nog altijd in volle gang. Denkt u maar aan de nieuwste ontwikkelingen rond 'Second Life'.

Deze ontwikkeling is een gegeven, waar we – of we nu willen of niet – mee te maken hebben. Als kerk staan wij midden in de wereld en dus zullen wij ons moeten afvragen – opnieuw: of we willen of niet – hoe we daar mee om moeten gaan. Hoewel de uitdaging waarvoor we staan nieuw is, is het fenomeen dat we voor nieuwe uitdagingen komen te staan zelf natuurlijk niet nieuw!

Romeinse rijk

De kerk heeft in de twintig eeuwen van haar bestaan steeds weer nieuwe uitdagingen op zich af zien komen. Elke cultuur en elk tijdperk heeft haar eigen manier van communiceren, heeft haar eigen beelden en haar eigen waardestelsel. En steeds weer stond de kerk voor de uitdaging daarin haar boodschap te laten klinken.

Het is bijvoorbeeld geen toeval dat de verspreiding van de vroege kerk ging langs de wegen van de toenmalige culturele en politieke structuren. Binnen de kortste keren immers was de boodschap van het evangelie bekend in Rome, het politieke centrum van het Romeinse rijk. De verspreiding van het evangelie in de eeuwen die volgden ging dan ook grotendeels (niet helemaal!) langs de wegen van dat Romeinse rijk en dus ook tot de grenzen daarvan. Daarbuiten bleef het evangelie onbekend en, omdat het in veel gevallen ook werd gezien als de religie van de bezettende macht, verzette het 'heidendom' zich dan ook fel.

Reformatie

In de Middeleeuwen verliep in Europa de verspreiding van de kerk en van het christelijke denken voornamelijk via de universiteiten als de intellectuele centra van die tijd en via de kloosters. Daardoor ontstond er een grote scheiding tussen het geloof van het ongeletterde volk en de theologische kennis van de Latijn lezende clerus. Het was de Reformatie die o.a. daartegen in opstand kwam. De bijbel werd vertaald in landstalen en zo teruggegeven aan het volk.

Maar dit stond ook toen niet op zichzelf. In 1517 timmerde Maarten Luther de bekende 95 stellingen aan de deur van de kapel in Wittenberg en daarmee was de Reformatie geboren. Maar slechts enkele tientallen jaren daarvoor (rond 1450) was Johann Guttenberg in Duitsland de eerste die een drukpers hanteerde. En het is (nu we terugkijken) vooral de uitvinding van deze boekdrukkunst geweest die de Reformatie tot zo'n groot en zo'n snel 'succes' heeft gemaakt. Dankzij de drukpers werden de geschriften van de reformatoren snel verspreid en gretig gelezen.

Medium en boodschap

Nu moet ik bij de gegeven voorbeelden wel meteen een belangrijke kanttekening maken. De nieuwe uitdagingen die de kerk vond waren niet alleen maar een 'toevallige nieuwe vorm' voor een onveranderlijke boodschap. Zoals het gebruik van de 'Romeinse wegen', het christendom tot een 'Romeinse godsdienst' maakte (met alle gevolgen voor de inhoud daarvan!), zo werd door de boekdrukkunst de kerk van de reformatie in hoge mate een religie van het (geschreven) woord. Niet alleen het inhoudelijk verzet tegen de Roomse beeldendienst, maar ook het medium van het gedrukte boek, had grote invloed op de inhoud van de boodschap van de kerk.

Dat gebeurt altijd! Het medium dat gebruikt wordt – of dat nou een boek, een film, een stripverhaal of een toneelstuk is – heeft grote invloed op de inhoud van de boodschap. Daarom zullen we ook nu niet alleen moeten zoeken naar de mogelijkheden die we als kerk (en als werkers in de kerk) krijgen aangereikt door het internet, maar ook heel goed naar wát dat met ons en onze boodschap doet. Het medium is een deel van de boodschap!

Daarmee is de uitdaging waarvoor we staan een dubbele: (1) bezinning op de mogelijkheden van het internet en (2) bezinning op de gevolgen van het internet. Tot mijn spijt moet ik constateren dat beiden nog maar weinig plaatsvinden in kerkelijk verband. Het blijft beperkt tot het 'uploaden' van bestaand materiaal en bestaande vormen naar het internet. Dat versta ik niet onder gebruiken...

De kansen grijpen!

Vroeg of laat zullen we als kerk het internet echt gaan gebruiken – dat kan niet anders, tenzij we denken dat er over tien jaar in het geheel geen kerk meer is. Als dan de keuze is: vroeg of laat, dan stel ik voor dat we het 'vroeg' doen. En dat we net zo 'modern' en voortvarend zullen zijn als de Reformatie, die als eerste de kansen van het medium 'boek' zag en benutte. Ik hoop daarom van harte dat mijn kerkelijke internetinspanningen niet alleen getolereerd worden, maar ook aangevuld en ondersteund.

Boele P. Ytsma

www.zoekendgeloven.nl